

הוועדה לחינוך ותרבות

ישיבה י"ג, החקיקה ביום א' באב תש"ט - 27.7.1949

הנוכחים: אלמאליח אברהם
אסף עמי
גורי ישראל
דינבורג בן-ציון
הכרמלי אליהו
כהן רחל
לוונשטיין מאיר דוד
לנקין אליהו
הרב מ. נורוק
נצר דבורה
פרסיץ שושנה, היו"ר
ציזלינג אהרן
סמילנסקי יזהר
רזיאל-נאור אסתר

שר החינוך והתרבות - ז. שזר
מטעם מחלקת החינוך - ד"ר בן-יהודה
יו"ר מרכז המורים - ד"ר לוי

היו"ר ש. פרסיץ: אנו נגשם לסדר היום. אני חפצה בהתאמת
זו להקביל בברכה את פניו של יו"ר מרכז
הסתדרות המורים, אשר בא להעיר בפנינו כמה הערות מטעם הסתדרות המורים
לחוק חינוך חובה המוצע לפנינו. אני מציעה בראש וראשונה לשמוע את
דבריו ואח"כ נמשיך בדיונינו.

ד"ר לוי: חסלתו לי רבותי אם לא אבוש להודות כי
אני נרגש קצת. בשבילכם הביח הזה אולי
כבר ענין של חולין, אחם נפגשים כאן יום יום, אולם בשבילי זוהי
חוויה גדולה ועמוקה; אני מוסיע כשליח ציבור המורים לפני שליחי
המוסד העליון, המוסד המחוקק הראשון של המדינה.

איני רוצה להשתמש במליצה, אבל האמילנו
לי, כי זה נכון ומדויק שנפתד ונרחב לבבי גם יחד, מפני הכבוד
ומפני האחריות הגדולה. אני רק מקוה ומחפלת כי תהיה שליחותי מועילת
במידה כל שהיא, שתהיה השתתפותי כאן לחועלת בתפקיד הגדול, לחנך
אדם יהודי ויהודי אדם, או בעצם זה היינו הך, על פי מאמר חז"ל,
יהודי זה אדם ואדם זה יהודי.

צר לי מאוד שלפנינו רק פרק אחד מחוקת

החינוך. את חוקת החינוך בשלימותה עדיין לא ראיתי ואני חושב כי היא עוד איננה, חוץ מאותה חוקת חינוך עתיקה הקיימת משום שעדיין לא נתבטלה. אני חושב שלו היתה לפנינו החוקה בשלימותה היתה משקפת במידה שלימה יותר את רוחה ואת מהותה העברית. אפע"כ אפשר לאמר כי מתוך החבוננות יש למצוא גם בפרק הקצר הזה עקבות, יסודות וסימנים של היסודות שהונחו בתוך הבנין הקטן הזה. איני בא לקרוא^{הנה} הלל, לא הלל מלא ולא חצי הלל, אני חושב ששליחותי חתמלא בעיקר על ידי כך שאציין כל מה שטעון תיקון; עלי לציין את החסרונות ואת הליקויים כפי שאנו, ציבור המורים, מרגישים בהם.

החסרון העיקרי שמחבלט בפרק הזה שהובא

לפנינו ושלפי כל הסימנים ילווה את חוקת החינוך על כל פרקיה הוא, שיט מרחק פאטלי, תהומי, בין החקופה, בין השעה הגדולה, שבה אנו עומדים ובין החוקה הזאת. אמרתי כבר כי לא כאן המקום ולא אני האיש שירשה לעצמו להשתעשע במליצות, אבל בלי כל מליצה, בפרוזה - המלים הולמות את המצב אע"פ שהן נראות במליצה - אנו עומדים בחקופה על מהפכה יסודית רדיקאלית, מעם משועבד ומדוכא הגענו לשלטון מדיני ריבוני, למצב של קיבוץ שהוא גדול ושליט על גורלו הוא, אשר צריך להתחשב עם החידוש הגדול שבא בחייו. אולם, את הדבר הזה אין אנו רואים כלל בחוקה. כמובן, הנקודה הזאת של חינוך חובה, וחלק לפי שעה גם חינוך חינום, הוא ענין גדול וקדוש ואין להפחית בערכו, אבל כל המסגרת, כל המבנה על החינוך - עד כמה שאפשר לעמוד עליו מתוך הפרק הזה - אין בו כלל סימנים של מהפכה רדיקאלית, של אותו חידוש גדול, שהנה אנו אדונים לעצמנו.

אפשר לראות בפרק הזה כי זהו המסך למה

שקדם - קדם בודאי שלא מרצוננו - והרי אנו יורשים וממשיכים בטיפוח הירושה. בפרק זה אנו ממשיכים בקו של הועד הלאומי, אין אני צריך לאמר כאן מה היה הועד הלאומי, מה היה כוחו ומתוך כך מה היתה עבודתו. ידוע לכולנו, שעם כל הכבוד וכל הברכה שאנו חייבים לוועד הלאומי, הרי היה זה מוסד מוכה שחפת על חולשה. לוועד הלאומי לא היה שלטון, הוא היה נתון בתוך התגוששות של כוחות מתנגדים לו, כוחות תקיפים גם מבית וגם מחוץ. הועד הלאומי עצמו היה חסר אונים וכל כוחו היה בכך שהיה מחפשו. כוח של כפיה לא היה לו, היה עליו להשמע לחובע זה ולחובע אחר, לשלטונות זרים מבחוץ ולכוחות ארגוניים שונים מבפנים, אשר נתמכו ע"י כוחות זרים. לא היה בכוחו של הועד הלאומי לשלוט ועל כן היה צריך להחפשו. משום כך

חוקת החינוך הקודמת של מחלקת החינוך מזכירה לנו בנין לקוי מאוד מבהינה אדריכלית... לחוקת החינוך לא הייתה כל חכנית אדריכלית, הכל נעשה לפי מקרה ולפי לחץ מקרי, אם אי-אפשר היה ללכת ישר, פנו ימינה, או שמאלה וכך הוקמה החכנית הזאת. חקופה זו של הועד הלאומי מבחינת החוקה היה בה משום נסיגה לאחור במידה מרובה לעומת החקופה של הסוכנות, כי בימי הסוכנות, כי בימי הסוכנות היה בכל-זאת קו ישר, מפני שהיה איזה סמל של שלטון מרכזי; הועד הלאומי כמעט שנהפך לפיקציה במובן זה. מיד אחרי הועד הלאומי קם הועד המנהל אשר גרם להתרוקנות הועד הלאומי מכל תוכן של חינוך.

בשעה שהייתי צריך להופיע בפני ועדה

ממלכתית שבאה מאנגליה, ציינו כולם כי כל האפאראט הזה הוא מסורבל, וכי ישנם כל מיני ועדים וועדות. אבל חשבנו כי בבוא היום הגדול, בו נהיו אדונים לעצמנו נעמיד בית לחלפיות, לפי חכנית אדריכלית. אבל, לצערי, אין כל סימנים למהפכה זו בחוק החינוך אשר הוגש לפנינו. כמעט כל מה שהיה בה קודם, מוצאים בה גם עכשיו: רשויות מקומיות, ועדים מפקחים, הכל נשאר כמו שהיה: זהו החסרון העיקרי שממנו נובעים כמה וכמה ליקויים. את הליקויים לפרטיהם אפשר לציין בצורה השמטות מהחוקה שאי-אפשר להתעלם מהם.

אעמוד על נקודה ראשונה קונקרטיה. אין

בחוקה אף מלה על המורים, מה יהיה מעמדם. יכולים לאמר כי בפרק זה אין עוסקים בכך. כולם, מחובתי להזהיר את החברים היושבים פה, כי כל מה שאתם תחליטו ותחוקקו בחינוך, יכול להיות שינופע אל הסלע ולא יוכל לצאת לפועל מפני שהמורים לא יכנחו לעבודה.

עוד בימי ועדת השרים, בימי מלך מר

רמז, חבענו את תביעתו של המורה. אמרנו כי לא נסכים בטום אופן לנד שהמורים לא יהיו עובדי המדינה. מר רמז הבטיחנו כי זוהי שעת מעבר, כי אין עדיין מניסיון לחינוך, הוא אמר: חנו לנו לפי טעה לנהל את העניינים ואני מבטיחכם כי בקומ המשרד לחינוך ובשבת שר החינוך על כסא השלטון, הדבר הזה יחוקן. לפני ימים ספורים נחקימה בירושלים מועצת מורים והוטל עלי להודיעכם כי אין המורים נכנסים לעבודה כל עוד לא יקבלו הזמנה משר החינוך כעובדי המדינה. החלטה זו נתקבלה על דעת כל הסקטורים במועצת המורים, על כל מפלגותיה.

כפיכום להחלטות מועצת המורים יש להוסיף
כי אין המורים רוצים להמשיך לעבוד בדרך זו של תלות ברשויות במקומיות,
כי תלות זו עלולה להביא נזק לאומי, מדיני, חינוכי ומוסרי. בארץ
קטנטונת זו ובישובים קטנים כאלה שיש לנו באן - שכל אחד יכול להיות
דומה לסימטא קטנה בעיר גדולה בעולם - אי אפשר שהמורה יראה את עצמו
באיזה צורה שהיא, תלוי ברשויות המקומיות. קשה לי לדבר בפניכם על ענין
זה, זה נראה לי כחזרה על פזמון שיצא מפי, אבל אחם צריכים לדעת עד היכן
הדברים מגיעים. אני רוצה לציין רק עובדות. לא הרי החינוך ברמת-גן
כהרי החינוך ברעננה, זהו לגמרי פרצוף אחר, רוח אחרת וקיבוץ אחר של
אנשים והכל משום מה? הרי הפיקוח העליון הוא בידי מחלקת החינוך?
אמנם, אב אחד לכולנו, אבל יש כמה דרכים סמויות מן העין שדרכם מפעפעת
ומגיעה השפעת הרשות המקומית. בכל מקום ומקום - ויהיה מקום קטן עד שאפשר
לראותו רק דרך מסקפת - המורה תלוי ביו"ר המועצה המקומית. דבר זה מביא
לידי פגם מוסרי גדול, כי המורה אינו יכול לעשות את עבודתו מתוך חופש
המצפון שלו. היה מקרה שמורה מצויינת מכפר-סבא העברה לתל-אביב וד"ר
רוזנבאום לא הסכים, ומדוע? האם היא היתה מורה רעה? לא; האם היא אדם
רע? לא; אלא, מפני שהיא צולעת ולא נאה שתהיה מורה צולעת והיתה לנו
מלחמה קשה עד שנתקבלה.

איני צריך להסביר שבמדינה כה קטנה
כמדינתנו, מרובת שבטים ומפלגות, היה טוב יותר לא לעמוד על פרינציפ
של חלוקה והתפצלות, אלא לדרוש את הריכוז. המורה מכיר ברשות אחת
ואינו רוצה להיות תלוי בעוד מי שהוא. הועד הלאומי שהיה חלש צריך
היה להתפייס עם הרשויות המקומיות, אבל כעת ישנה מדינה בישראל ולא
כל איש הישר בעיניו יעשה.

הענין השני שהושמט כאן, הוא הגן ואנו
חובעים את תיקון החשמה הזאת. בפרוייקט של החוקה המוצעת לפנינו אין
כל זכר לגן. אנחנו חובעים את החזרת הגן; את יפרח הגן, יפרח גם
ביח-הספר, בלעדי הגן יסבול גם ביח-הספר. את זאת אנו אומרים כאנשי
נסיון; אנחנו המבצעים יודעים מה נותן הגן ומה ערכו לביה"ס ואיני
יודע איזה ענין היה למחלקת החינוך להשמיט את הגן? למה היה על
מר שזר להניף את גרזינו לגן? על מר שזר היה להביא את הפרוייקט כפי
שלבנו אומר לו. אם אין כסף, יאמר זאת שר הכספים, אבל שר החינוך
אינו ממונה על הכסף. שר החינוך עוסק במלאכתו של מר קפלן

ומחזק על ידי כך את ההתנגדות. על שר החינוך היה לתבוע את הגן בכל חוקף, אח"כ יעמוד מר קפלן ויאמר כי הוא נגד, יהיה ויכוח, אז ימנו הקולות ואפשר כי יתקבל רוב דעות בעד הגן.

אני ניגש לנקודה קשה, לענין הזרמים.

רבותי, אני רוצה להודיעכם כי אני בעד הזרמים. בנקודה זאת לא הספיקה המועצה לדון ועל כן אני אומר את דעתי אני. אני הייתי בעד הזרמים בעת שרבים מכם התנגדתם לכך. אני בעד הזרמים, כי אני המחנך יודע ומבין כי אין לבלום את היצירה החינוכית ואין לבלום את המחשבה החינוכית. אני אומר בטמי ובטם חלק גדול של חברי מועצת המורים כי אנו חוטבים שיש לעשות את הכל כדי להעמיד את ענין הזרמים על עיקרו ולא יותר.

היום אנחנו עומדים על ארבעה זרמים,

אולם לאמיתו של דבר יש לנו כיום כבר ששה-שבעה זרמים ועוד ירבו. כולם יודעים כי אין זרם עובדים אחד, זרם העובדים מכיל שני זרמים - זרם אחד שבטאונו הוא "אורים" וזרם שני שבטאונו הוא "אפקים". ומובן כי זה לא נובע מתוך צורך פדגוגי. האידיאיה של זרם זה היא אידיאיה קדושה מאוד למי שמבין אותה, אבל כיצד היא נסתלפה אצל "נמורי קרתא"? ישנם שני זרמים דתיים, שני זרמי עובדים, שני זרמים כלליים ואני חושב כי "אליאנס" אף הוא זרם. אם נמשיך בדרך זו יהיה לנו גם זרם של "חירות", ומה אפשר לעשות? ישנם שני דברים ראשית, לא כל אידיאיה מהווה יסוד מספיק לזרם בחינוך. גם האידיאיה נתקבלה ונמצאו לה חוגים רחבים הרוצים בה, צריך להביא זאת בחשבון, אבל צריך למעט עד כמה שאפשר את החוספנות. לדעתי, צריך לבטל את הועדים המפקחים, כי איני רואה מה תפקידם.

עוד שתי נקודות, ועל כך הסכימה כל

המועצה. אנו אומרים כי כדי להסיר, עד כמה שאפשר, את המחיצות אנו עומדים על כך שיהיה פיקוח מפולט, כלומר, שמחלקת החינוך תהיה בנויה על אינפורמציה נאמנה שלא תמיד תבוא דרך השופר של האנשים הנוגעים בדבר.

הדבר השני שמתקבל הוא, לעקור עד

כמה שאפשר את המחיצות בין המוסדות השונים בארץ; שמחלקת החינוך

תדאג להקמת שורה של מפעלים ומוסדות משותפים; שלא יהיה כדבר הזה שילד אחד בארץ הזאת לא יפגוש את חברו בטום הזדמנות. על מחלקת החינוך לדאוג לכך שתיווצרנה הזדמנויות כאלה באמצעות טיולים משותפים, התחרויות משותפות וכו', שתיווצר שורה של מפעלים שתפקידם יהיה לקרב את הלבבות של כל ילדי ישראל.

יש לנו חביעות בשטח על שיחוף המורים

בפועל. אבל, יכול להיות שענין זה יובא בפרק הבא של חוקת החינוך. אנחנו רוצים להיות שותפים בפועל לכל הפעולות של משרד החינוך. אך אין לנו כל גישה ישירה אל משרד החינוך. אנחנו הננו מבצעי הפעולה ולא טוב שהמורים ירגישו את עצמם רק כמבצעי פקודות.

מאחורי הפרגוד שמענו כי מחלקת החינוך

מכינה הכניח לימודים חדשה, בודאי בשיחוף עם מפקחים וכו'. ציבור המורים אין לו כל ידיעה על כך; דבר זה היה עלול, לפי דעתנו, להיות מנוף ליצירה קולקטיבית. המורים בכל הארץ היו צריכים לערוך אסיפות ודיונים בכל מיני צורות. אולם, כל זה נעשה בחדרי חדרים. לא די בכך שמזמינים מומחים לענין זה, אנחנו אומרים כי הגיעה השעה להקים מועצת מורים ליד מחלקת החינוך. אנחנו - ציבור המורים - רוצים להיות בתוך תוכה של העבודה, לפי דעתי היינו יכולים להועיל לה הרבה.

אנחנו רוצים לדרוש דבר שבודאי

יותן לנו במלוא חפניים - שתוקם ועדה להשתלמות מורים, להשתלמות בעל-פה ולהשתלמות בכתב, עריכת שעורי קיץ, כל מיני ימי עיון, סמינריונים, הדפסת עיונים וכו'. אין למחלקת החינוך בענין זה אף כמגע אצבע קלה והרי מחלקת החינוך צריכה לדאוג לכך. על מחלקת החינוך לשחף אתנו פעולה, או לעשות פעולה בכוחות עצמה. לא יתכן שכל העבודה הזאת של השתלמות מורים, בעל-פה, בספרות, בהוצאת ספרים, שמכל זה חתיה מחלקת החינוך חפשיית. זוהי חובתה ולשם כך יש צורך שתקום ועדה מיוחדת אשר חטפל בכך.

היו"ר ש. פרסיץ:

אני מודה לד"ר לוין על דבריו אשר בודאי

יבואו על תשובתם. הייתי חפצה כי תשמעו את המכתב

אשר קבלנו מבוגרי חש"ז.

י. גורי:

היה בדעתי להציע הצעה לסדר הדין. דברי מר

לוין בחלקם הם פתיחה לדין הזה. גולם, עלינו

לחלקם לשלשה חלקים; חלק אחד בנוגע במישרין לחוק וזהו היקף החוק ושלי

הביצוע; חלק השני לחוק החינוך הכללי, אבל אין לו שייכות ישירה

לחוק; וחלק בנוגע למעמד של המורים כעובדי המדינה, שזהו כבר שאלת

מפר. דבר זה חלוי במירוש שאנו נוחנים למעיק 12 בחוק החינוך. במעיק

12 נאמר: "מידת ההשתתפות של המדינה ושל כל רשות מקומית במתן חינוך

יסודי חנם, כאמור, תיקבע על ידי השר, בצו שיפורסם ברשומות, לגבי כל

שנת לימודים ולגבי כל רשות חינוך מקומית, לאחר התייעצות עם שר המנימ".

אני מפרש את המעיק הזה שאין לו כל שייכות למעמד של המורים, משום שהמיד

היה חוזה בין המדינה ובין הרשות המקומית. לדעתי, בעיה זו שייכת לאותו

סוג השאלות השייכות לחוק החינוך בכללה. לכן, אני מציע לכלול בתחומי

הדין שלנו רק את אותן השאלות השייכות לחוק. לדעתי יש שלוש נקודות

מוקר בחוק: (1) היקף החוק; (2) שלבי הביצוע (3) ענין בי"ס בלתי זרמי. כל

שאלת הזרמים אינה שייכת לדין זה. אם אנו רוצים לסיים את הדין לפני

המגרה, נתרכז בשתיים שלוש נקודות אלה.

א. איזולינג:

אני מציע לקחת את החוק ולעבור בו מעיק מעיק,

בין אם החקוב הוא מאוחר יותר ובין אם הוא

מוקדם יותר.

היו"ר ש. פרסיץ:

מבקשת להקריא את החזכיר של בוגרי בי"ס מסנת

חש"ז אשר נשלח לוועדת החינוך והתרבות בו הם

מבקשים לאפשר להם להמשיך את לימודיהם בבתי הספר הגבוהים.

י. גורי:

איני חושב שאנו יכולים לדון בענין זה. אנו

יכולים לדון בו רק באם הממשלה או הכנסת

תעביר אלינו את השאלה.

ב. א. דינבורג:

אני מציע לדחות את הדין בשאלה זו לשיבה הבאה.

י. גוריי:

אני מבקש כי נקבל החלטה: ועדת החינוך אינה
נכנסת לכל דיון שהוא לפני התגמור את הדיון

בחוק חינוך חובה.

ד"ר בני יהודה:

האם בוגרי גתי הם פנוי קודם למחלקת חינוך?
לי לא ידוע דבר על כך. גם למר שזר לא ידוע.

ג"צ דינבורג:

מציע להעביר את המכתב למשרד החינוך.

היו"ר ש. פרטיץ:

מבקשת לשמע את תוכל המכתב ואת"כ להעביר
למשרד החינוך.

הצעת נחמבלה

א. צילינג:

אני מציע כי לאחר שנתברר על התיקונים בחוק, נ
נבחר בוועדה קטנה בת ארבעה חברים אשר תעבור
וחנמת את החוק. ישנן הערות ותיקונים קלים שלא כדאי להעסיק בהן את כל
חברי הוועדה.

=====

ועדת החינוך והתרבות
27.7.1949

דיון בחוק לימוד חובה, חש"ט - 1949.
=====

סעיף 1. " בחוק זה -

"השר" - פירושו שר החינוך והתרבות

"מוסד חינוכי" - פירושו מוסד שבו ניתן לימוד שיטתי לילדים.

היו"ר ש. פרסיץ: מציעה להוסיף אחרי המלים: "לימוד שיטתי" -

את המלים: "לכהפ"ח לפי חכנית מינימום המאושרת

ע"י משרד החינוך והתרבות".

ד"ר בן-יהודה: יכול להיות בארץ מוסד חינוכי אשר לא יהיה בו

המינימום של חכניתנו, אנו לא נכיר בו ולא ניתמך

בו, אבל במילון שלנו הוא נקרא בשם: "מוסד חינוכי". לא רצינו להשתמש

במושג: "בית חסר" ולכן השתמשנו במושג: מוסד חינוכי.

א. הכרמלי: אה נדסיף את המלים: "למי חכנית מינימום" אנו

מקטינים את ערכו של המונח: "מוסד חינוכי", מי

מוסד חינוכי צריך להיות בעל חכנית מכסימום. לכן, אני מסכים להגדרה

הסתמית של: "לימוד שיטתי"; היא באה לתת את ההסברה הסקיפה והמסבירה ביותר

למונח: מוסד חינוכי, וכל תוספת מפחיתה את ערכו.

פ. אילנית: לדעתי, איננו יכולים לצרף את המונח: "חכנית

מינימום", מבלי שיהיה לנו בירור מה זאת חכנית

מינימום.

שר החינוך והתרבות ז. שזר: ישנם בחי ספר, כמו למשל ביה"ס של הסקוטים,

אשר אינם יכולים לקבל את חכנית המינימום

שלנו; איננו יכולים להעניש את ההורים השולחים את בניהם לבתי-ספר אלה,

באשר אף הם הינם מוסדות חינוך. למוסד חינוכי אשר מקבל את חכנית המינימום

שלנו, אנו קוראים בשם: "מוסד חינוכי מוכר". לכן, איני מציע להוסיף את

המלים: "לפי חכנית מינימום".

אני מציע להתחיל את הדיון בחוק לימוד

חובה מסעיף מס' 6.

א. ציזלינג:

(1) מציע להוסיף אחרי המלים: "מוסד שבו ניתן

לימוד שיטתי לילדים" את המלה: "ולנערינו".

(2) מציע להוסיף אחרי המלים "פירושו מוסד

שבו ניתן לימוד שיטתי לילדים" את המלים: "ושחורשה קיומו לאחר שתכניתו

הובאה בפני שר החינוך". ענין זה אינו שייך לענין ההחזקה.

א. אלמליח:

הייתי רוצה לשמוע מפי שר החינוך, וגם

ממחלקת החינוך, למה מתכוונים במושג: "לימוד

שיטתי"; זהו טרמין מופשט אשר כל אחד מסבירו באופן שונה.

היו"ר ש. פרסיץ:

כולנו מעוניינים שבמוסדות החינוך שלנו בארץ

תהיה נהוגה לפחות אותה חכנית מינימום שאנו

מדברים עליה. איני חפצה להיות עדה לכל אותם בתי-הספר שראיתי במשך ימי

שבתי בארץ. שום עם - לא רק עם הספר - לא היה מרשה לעצמו לכנות "בתי-

ספר" אלה בשם: "בית-ספר", או "מוסד חינוכי". הייתי חפצה כי בטעה שאנו

הולכים לבנות את החינוך במדינת ישראל נהיה זהירים מאוד במונחים. מוסד

חינוכי אינו מוסד שבו אוספים ילדים ושבהם מטפל אדם ללא כל השכלה

והילדים אינם רק רכוש ההורים, הם גם רכוש המדינה. ועלינו לשמור מכל

רע, ומבחינה חינוכית על אחת כמה וכמה.

ר. כהן:

אני חושבת כי ההצעה אשר הוצעה על-ידי מר

ציזלינג מבטאת את אותו הרעיון שגב' פרסיץ

מתכוונת לו. יכול להיות שיהיו מוסדות לילדים מפגרים אשר אינם יכולים

לקבל את חכנית המינימום של מחלקת החינוך, אך הם בכל-זאת מוסדות חינוך.

לכן, אני חושבת כי שר החינוך צריך לאשר כל מוסד חינוכי, בקחו בחשבון

את הפיכות המיוחדות של מוסד זה או אחר.

ב.צ. דינבורג:

אני תומך בהצעתו של א. ציזלינג. משרד החינוך

אינו צריך לאשר את הנהלת המוסד, אולם עליו

לאשר את חכנית לימודיו.

י. סמילנסקי:

אני מציע להוסיף אחרי המלה "מוסד" את

המלה: "מורשה". אם המוסד קבל רשיון, הוא

קבלו על סמך הזכרה מסויימת. המושג: "מורשה" אינו אומר שום דבר על היקף

ושיטת הלימוד, הוא רק אומר כי משרד החינוך יודע על קיומו.

אני ממליצה להשתמש של מר ציזלינג להוסיף אחרי

המלה: "לילדים" את המלה: "ולנערים".

ד"ר בן-יהודה: לדעתי, אי-אפשר שהגדרה תכיל באופן לטנטי חוק או תקנה; ההצעות שמכניסים כאן הן רצון להכניס בחוק ההגדרה תקנה; אם כן, הציעו תקנה כי אין רשות לפתוח בארץ מוסד חינוכי מבלי שמשרד החינוך ירשה את קיומו. במונח: "מוסד שבו ניתן לימוד שיטתי" רצינו להוציא את המוסדות שאין להם רשות להיקרא בשם: "מוסד חינוכי", כגון: קייטנות, מועדונים וכו'. אני מציע להשאיר את המונח כמו שהוא. נוסף לכך, אתם יכולים להוסיף תקנה שכל מוסד חינוכי צריך לקבל רשיון.

שר החינוך והחרבות: חוק חינוך חובה מוסבר יפה בעמוד 3 סעיף 8: "כל אחד מן ההורים של ילד בגיל לימוד חובה חייב לדאוג לכך שהילד ילמד באופן מדיר במוסד חינוכי מוכר".

היו"ר ש. פרסיץ: אם לסכם את הסעיף הזה, הרי בעצם צריך היה להכיל שלש הגדרות:
1) "מוסד חינוכי" - פירושו מוסד בו מתחנכים ילדים.

2) "מוסד חינוכי מורשה" - פירושו מוסד חינוכי המורשה ע"י משרד החינוך ואשר בו ניתן לימוד שיטתי.

3) "מוסד חינוכי מוכר" - פירושו"א) כל מוסד חינוכי רשמי; (ב) כל מוסד חינוכי אחר שהשר הכריז עליו בהכרזה שפורסמה ברשומות, שהוא מוסד חינוכי מוכר לצורך חוק זה".

אולם, אנחנו צמצמנו את החוק, משום מה מאוד, ולכן נתנו הגדרות בלתי ברורות כי אין לפזרם במשפט אחד. חוק חינוך חובה אצל אומות העולם הוא בן מאות עמודים, והם הולכים ומוסיפים תקנות מדי פעם בפעם, כי אין חכם כי אם בעל הנסיון. דומני שאף אנחנו נצטרך להרחיב את הגבולות.

סעיף 1: (המשך) "הורים של ילד כוללים את אפוטרופסו של הילד וכל אדם שהילד נמצא ברשותו, בפיקוחו או בהשגחתו".

היו"ר ש. פרסיץ: מציעה להוסיף אחרי המלים: "אדם" את המלים: "או כל קבוצת אנשים, או מוסד, שהילד נמצא ברשותם".

ז. שזר: בענין זה שאלתי את שר המשפטים והוא אמר לי שר החינוך והחרבות כי דינן "קבוצת אנשים" כדין "אדם".

א. ציזלינג:

אני מבקש להוסיף אחרי הפסקא המפרשת את המושג "הורים" עוד מושג עם פירוש והוא: "נותן העבודה".

סעיף 1: (המשך)

"חינוך יסודי" - פירושו לימוד של שמונה שנות לימודים, המיועד לילדים בגילים מ-6 עד 13 ועד

בכלל".

היו"ר ש. פרסיץ: אני חפצה כי נקבע את היקף החינוך המינימלי שלנו,

כפי שהותלט בישיבותינו שקדמו לדיון בכנסת. אין

הדבר מחייב אותנו להגשים מיד את הדבר, אך בשעה שאנו באים לקבוע

בחוקת החינוך את היקף החינוך היסודי בארץ, אל לנו להפחית מערכו למטה

מכפי שאף ממשלת המנדאט הכירה. אני חפצה כי נקבע את מסגרת חינוך חובה

לפחות מגיל 4 עד 18. אנו יכולים להתוכח איך נגשים, זאת באיזה צורה

ובאיזה שלבים נבצע את התכנית, אולם אל נמעיט את דמותו של החינוך היסודי

שלנו.

ד"ר בן-יהודה:

אני רוצה לאמר כי אצלנו ישנה הוספה גדולה בענין

זה, כמעט בכל הארצות החינוך היסודי הוא חמש

שנים.

א. הכרמלי:

אני רוצה להעיר בענין הגילים. מה דינו של ילד

שנשאר יוחר משנה בכחה, האם גם הוא חייב ללמוד

רק עד גיל 13? אני מציע כי נקבע את מסגרת החינוך לפי מספר הכתות ולא

לפי הגילים. קורה וילד נכנס לכתה א' בגיל 7, וקורה שילד נשאר שנתיים

בכתה אחת ובכל-זאת עליו לסיים את בית-הספר.

י. סמילנסקי:

אני מצטרף לדעתו של מר הכרמלי ומציע להוסיף את

המלים: "ולילדים אשר מחלקת החינוך הסכימה

להשאירם במסגרת החינוך היסודי".

י. גורי:

כל הויכות הזה מחנהל בעקבות הצעתה של גב' פרסיץ.

הצעתה של הגב' פרסיץ מחיחסת לסעיף 6, לכן, אני

מציע להפסיק את הויכות ולשוב אליו כאשר נדון בסעיף 6.

א. רזיאל-נאור:

בנוגע לגן. אמנם, בכל הארצות בית הספר היסודי

אינו כולל את הגן, אולם אם יש לנו כל כך הרבה

חידושים, נחדש גם בענין זה. גם בחינוך הישראלי המקורי היה "בן חמש למקרא" וישנה לנו כל הזכות להכליל בתוך המונח של החינוך היסודי גם את הגן.

א. ציזלינג: אני מציע לנסח את ההגדרה כך: חינוך יסודי פירושו לימוד בביח-ספר לפי חכניה של א כיחות המיועד לילדים בגיל א.

היו"ר ש. פרסיץ: בנוגע להערתו של ד"ר בן-יהודה אני רוצה להעיר: מה שמקובל אצל הגויים, איננו צריכים לראות כמתכונת בשבילנו. אנו יכולים לחדש ולעשות כטוב בעינינו בשטח זה.

סעיף 1: (המשך) "זרם מוכר" - פירושו אחד מארבעת הזרמים הבאים בחינוך היהודי;

- (1) הזרם הכללי;
- (2) זרם העובדים;
- (3) זרם המזרחי;
- (4) זרם אגודת ישראל.

"בלתי זרמי" - פירושו שאינו נמנה עם זרם מוכר.

א. ציזלינג: מבקש למחוק את המונח: "בלתי זרמי".

י. גורי: מציע לא להתוכח על כך - הויכוח כבר היה - הלא להצביע.

ב.צ. דינבורג: מציע לכתוב במקום המונח: "בלתי זרמי" את המונח: "מחוץ לזרמים".

י. גורי: אני רוצה להוסיף כי נקיטת המונח "בלתי זרמי", אין פירושו שהמדינה לא חתן הקצבות, או חמיכות לביח-ספר שאינם משתייכים לאף זרם מן הזרמים.

שר החינוך והחרבות ז. שזר: על זכויותיו של ביח-ספר ה"בלתי זרמי" מדובר בעמוד 4, סעיף 13. אני מציע לדון על כך כשנדון בסעיף 13.

א. אלמליח: אני רוצה לשאול את ^{שב} החינוך והתרבות: האם חתימתו ל"אליאנס", מחייבת, או לא?

א. רזיאל-נאור: אני מציעה למחוק את כל ההגדרה על "זרם מוכר".

י. גורי: אני מציע לשאול מומחים אם אפשר להסתמך על חוקת החינוך של כנסת ישראל, מבלי לפרש מה זה "זרמים".

היו"ר ש. פרסיץ: שמעתי דעה של שלושה עורכי דין שאמרו כי לא היה כל צורך להכניס את המונח הזה, עד שלא יובא בקשר עם חוקת החינוך בכללה. כיון שכולם מודים כי בענין זה צריך לשאול חכמים, נשאל חכמים ונביא זאת לדיון בישיבה הבאה.

א. ציזלינג: אני מציע להעמיד להצבעה את ההצעה האומרת למחוק בכלל את כל המונח.

ה צ ב ע ה
=====

מי בעד ההצעה לשאול מומחים בענין הצורך במונח: "זרם מוכר" בחוק לימוד חובה? =

מיעוט

מי בעד ההצעה להצביע עכשיו בענין הצורך בהגדרה על זרם מוכר? = רוב

הוחלט: להצביע בישיבה זו על הצורך בהגדרה על "זרם מוכר".

היו"ר ש. פרסיץ: לפני שנצביע על הצורך במונח: "זרם מוכר", אני רוצה להציע לכתוב במקום: "זרם מוכר" - "ביח-ספר מוכר".

א. ציזלינג: אין שום זרם שיש לו הזכות להיות קשור למפלגה. אם יש זרם כזה, זהו שימוש לרעה בחוקת החינוך שמשרד החינוך מפקד עליו, היות ובחוקת החינוך מוגדר בפירוש כי מועצת המורים אחראית על הזרם.

י. גורי: איננו באים כרגע לשנות את חוקת החינוך. חוקת החינוך מכירה בארבעה זרמים ואין אנו יכולים לשנות זאת. לכן, איננו יכולים לקבל את הצעתה של גב' פרסיץ, הבאה לשנות את חוקת החינוך.

היו"ר ש. פרסיץ: בחוקה כתוב בפירוט: "אין המונח זרם, אלא בי"ס."

י. גורי: המלה זרם קיימת בחוקה והשתרשה בכל הדוקומנטים ואין הגב' פרסיץ יכולה לאמר כי המונח: "זרם", אינו קיים בחוקה. אולם, על זאת נדון כאשר נדון בחוקת החינוך.

א. רוזאל-נאור: לדעתי, החוק לא יחסר דבר באם לא נכניס לתוכו את כל מערבולת הזרמים. אני חוזרת על הצעתי למחוק לגמרי את כל ההגדרה על הזרמים.

ה צ ב ע ו ת
=====

מי בעד ההצעה למחוק את המונח: בלתי זרמי? - רוב
מי נגד? - מי"ט
הוחלט: להוציא את הפיסקא: "בלתי זרמי" - פירושו שאינו נמנה עם זרם מוכר".

מי בעד ההצעה למחוק לגמרי את הפיסקא המגדירה את הזרמים? - מי"ט
מי נגד? - רוב
מ. א. אלמליח מבקש לעצמו זכות להסתייגות.

הוחלט: לא למחוק את הפיסקא המגדירה את הזרמים.
גב' ר. כחן וגב' ש. פרסיץ וגב' רוזאל-נאור דורשות לעצמן זכות להסתייגות.
א. ציזלינג: מציע שהתסייגויות חוגשנה בכחב.

היו"ר ש. פרסיץ: אני רוצה למסור את הסתייגויותיו של מר דררי לסעיף 1 של חוק לימוד חובה:
(1) מבקש למחוק את כל ההגדרות והפרטים על הזרמים.

(2) עומד על כך שבמעיף מס' 1 יכניסו את ההגדרה כי ילד כולל גם ילדה.

א. ציזלינג: מציע לבחור מיד בוועדת משנה לניסוח החוק.

הצעתו נחקקה.

נבחרו החברים: י. גורי, א. ציזלינג, היו"ר ש. פרסיץ, ד"ר בן-יהודה.